TEATR DRAMATYCZNY

M.ST. WARSZAWY

Alan Aleksander Milne

być Puchatkiem

Sala Prób

Dyrektor
ZBIGNIEW ZAPASIEWICZ
Wicedyrektor
MIECZYSŁAW MARSZYCKI
Kierownik literacki
PIOTR SZYMANOWSKI

premiera: 11 grudzień 1988

Alan Aleksander Milne

być Puchatkiem

według: *Kubusia Puchatka* i *Chatki Puchatka*
(Winnie the Pooh, House at Pooh Corner)

•

przekład Ireny Tuwim

•

adaptacja

PIOTR SZCZERSKI

scenografia:
MAREK BRAUN

muzyka:
JANUSZ FILICIAK

inspicjent: Ryszard Szczyciński, sufler: Jolanta Szydłowska

OBSADA

Kubuś Puchatek
RYSZARD JABŁOŃSKI

Królik
MACIEJ DAMIĘCKI

Prosiaczek
ZBIGNIEW KONOPKA

Kłapouchy
KRZYSZTOF WIECZOREK

Sowa Przemądrzała
JOLANTA OLSZEWSKA

Tygrys
ALEKSANDER TRĄBCZYŃSKI
(gościnnie)

Kangurzyca
MIROSŁAWA KRAJEWSKA

w roli Krzysia
MARCIN MARCZEWSKI
PAWEŁ ORNATKIEWICZ

spektakl jest grany bez przerwy

Dom Milne'ów

Alan Aleksander Milne (1882-1956)

— popularny w okresie międzywojennym angielski pisarz i redaktor pisma *Punch*, uczynił bohaterami *Kubusia Puchatka* i *Chatki Puchatka* swego synka Krzysia i jego ulubione zabawki.
***Kubuś Puchatek* (tytuł oryginału: *Winnie the Pooh*) ukazał się w 1926 roku, a *Chatka Puchatka* (*House at Pooh Corner*) w 1928. Ulubieniec Krzysia występował także w zbiorkach wierszy *When We Were Very Young* (1926) i *Now We Are Six* (1927). Wybór tych wierszy ukazał się w Polsce w tłumaczeniu A. Marianowicza pt. *Wiersze dla Krzysia*.**
Każdy kto czytał wspomnienia z dzieciństwa Christophera Milne'a (Krzysia), wie, że topografia miejsc zamieszkałych przez bohaterów książeczek odpowiada w pewnym stopniu okolicy, w której znajdowała się posiadłość Milne'ów — Cotchford Farm. Ale to akurat nie jest naprawdę ważne. Ważne jest, że A. A. Milne wykorzystał w swoich utworach

cudowne możliwości kreacyjne dziecka, które pozwalają mu z łatwością przekształcić w zabawie zwykły pokój w zaklęte miejsce albo — inaczej — przenosić się swobodnie do tego miejsca. Tak samo dziecko przy pomocy wyobraźni animizuje swoje zabawki, obdarza je życiem, umiejętnością myślenia i mowy, użyczając im własnej osobowości i własnego głosu. A więc jesteśmy w lesie: szczęśliwej krainie dzieciństwa, pełnej słońca, zieleni i głosów ptaków. Jest to świat zamknięty. Nikt poza Krzysiem i jego przyjaciółmi nie ma do niego wstępu. I vice versa: nie wchodzi się do niego bez konsekwencji. Kiedy Krzyś zacznie znikać z lasu na całe przedpołudnia, będzie to sygnał, że wkrótce potem będzie musiał porzucić go na zawsze. Ale na razie jeszcze się na to nie zanosi...

Królik to energiczne i zapobiegliwe stworzenie, któremu w naszym świecie przypisano by określenie „człowiek czynu". Ma wyraźne zdolności przywódcze i uwielbia organizowanie najrozmaitszych akcji, do których zawsze umie znaleźć pretekst i wciąga do nich inne zwierzęta.

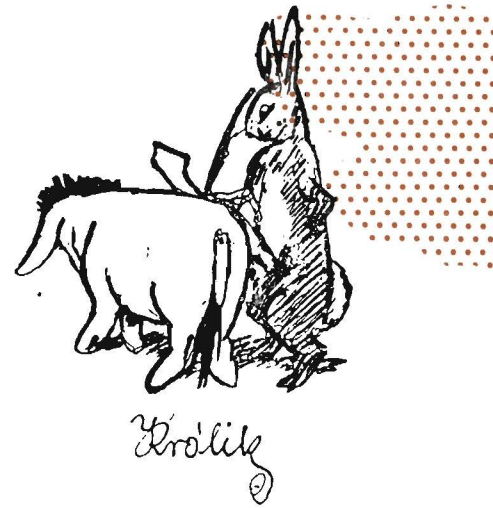

Puchatek — pogodny pyknik, pełen ciepłych uczuć dla wszystkich i wszystkiego, akceptujący to, co przynosi dzień. Nic dziwnego, że Krzyś właśnie jego uważa za najbliższego przyjaciela. Puchatek kocha Krzysia i żywi głęboki szacunek dla jego mądrości i doświadczenia. Krzysia bawią fantastyczne pomysły Puchatka, nigdy nie wywołują jego irytacji czy zniecierpliwienia. Akceptuje swojego przyjaciela takim, jakim jest.

Sowa Przemądrzała to rzekomy autorytet i uosobienie mądrości. Poważanie, jakim cieszy się wśród zwierząt, spowodowane jest faktem, że umie pisać. Jednak umiejętność ta okazuje się dość problematyczna. Poproszona przez Puchatka o napisanie życzeń urodzinowych dla Kłapouchego, Sowa w pocie czoła kreśli następujący tekst: Z PĄWIĄSZĄWANIEM URORURODZIN. Owa kompromitacja rzekomej mądrości ma wyraźne zabarwienie satyryczne.

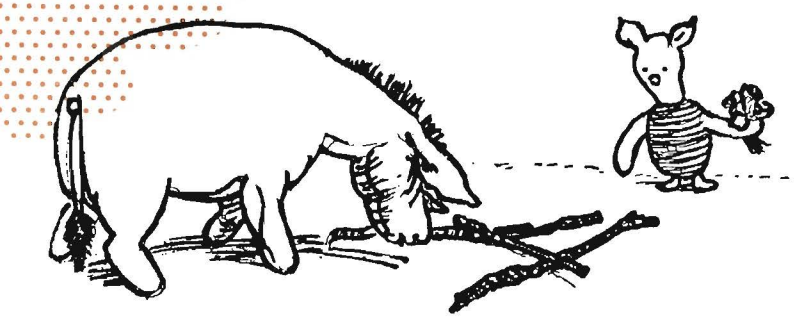

Prosiaczek jest istotą łagodną i bojaźliwą (czyż można mu się dziwić? w końcu jest naprawdę bardzo małym zwierzątkiem), ale niekiedy wykazuje — z zachowaniem wszelkich proporcji! — prawdziwy heroizm.

Mizantrop i odludek, Kłapouchy, ma głębokie poczucie, że jest nie doceniany przez innych, a być może nawet cały świat zmówił się przeciwko niemu. Odznacza się też swoistym czarnym poczuciem humoru, z jakim przyjmuje swój los.

Tygrys przypomina kilkunastolatka obdarzonego nadmiarem energii, którą za wszelką cenę musi rozładować. Lubi się chwalić, chciałby zaimponować Maleństwu — ale naprawdę jest wciąż jeszcze bardzo dziecinny i wymagający opieki.

Mama Kangurzyca uosabia macierzyńską troskę i zapobiegliwość, ale stać ją także na przewrotność, gdy w scenie po „porwaniu" Maleństwa pakuje Prosiaczka do kąpieli, a potem poi go tranem udając, że głęboko wierzy, iż jest to jej własne dziecko.

W Polsce *Kubusia Puchatka* i *Chatkę Puchatka* opublikowano pierwszy raz jeszcze w latach trzydziestych, a powtórnie w 1946 roku. Potem nastąpiła długa przerwa, kiedy to utwory o charakterze fantastycznym uchodziły za szkodliwe wychowawczo i podejrzane ideologicznie. Ponownie opublikowano książki Milne'a w 1954 roku i właśnie wtedy zdobyły ogromną popularność, która wzrosła jeszcze po Październiku. Czytała je młodzież licealna i studenci. Czytali także pisarze. Nie można przecenić wpływu tych utworów (podobnie jak np. *Alicji w Krainie Czarów*, *Piotrusia Pana* itd.) na „eksplozję" rodzimej fantastyki dla dzieci, jaka miała miejsce na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych. Mówiono językiem bohaterów Milne'a, porównywano sytuacje z codziennego życia do epizodów z utworów. Imiona „Puchatek" czy „Kłapounio" nabrały charakteru czułych nazw, nadawanych sobie nawzajem przez zakochanych. Można by oczywiście powiedzieć, że było to nieco infantylne. Nie zapominajmy jednak, kiedy to wszystko miało miejsce. Młodzi ludzie „odreagowywali" może w ten sposób przepisową powagę, oficjalność i slogany, obowiązujące w poprzednim okresie.

Salon w Cotchford

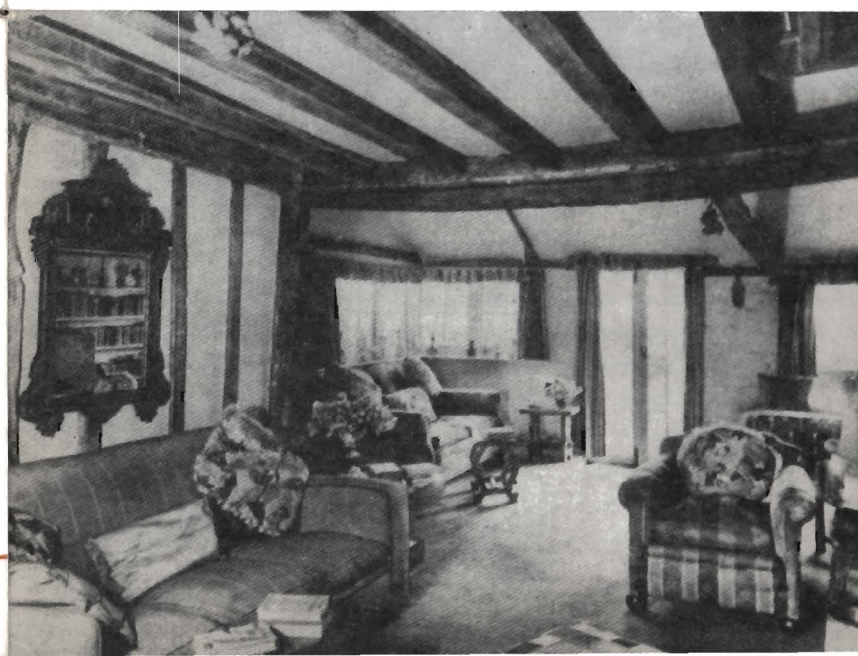

Do popularności utworów Milne'a w bardzo dużym stopniu przyczynił się przekład Ireny Tuwim. Wśród tłumaczy zdarzały się głosy krytyczne; Robert Stiller zarzucił np. autorce przekładu nadmierną swobodę oraz zbytnią „infantylizację" tekstu. Jednak szerokie rzesze czytelników przejęły bardzo szybko niektóre wyrażenia z jej przekładu. Takie określenia jak „Krewni i Znajomi Królika" czy „małe Conieco" z czasem uniezależniły się, weszły do krwiobiegu języka potocznego i żyją własnym życiem.

Najdobitniejszym jednak dowodem popularności książek Milne'a stało się nadanie niewielkiej, pełnej zieleni uliczce w centrum Warszawy imienia ich bohatera. Na tablicy z napisem „Ulica Kubusia Puchatka" widnieją także postacie misia i jego przyjaciela Prosiaczka.

Wszystko to nie znaczy, że utwory te odniosły jakiś wyjątkowy sukces tylko w Polsce. Zostały przetłumaczone na osiemnaście języków w tym na jeden martwy. Dokonał tego Alexander Leonard. *Winnie ille Pu* — bo tak brzmi tytuł przekładu łacińskiego — dostarcza dużo radości uczniom i studentom zgłębiającym tajniki tego języka. Stały się też książki o niedźwiadku punktem wyjścia dla zaskakujących inicjatyw. W 1963 roku Frederick C. Crews opublikował *The Pooh Perplex* — książkę będącą satyrą na różne szkoły krytyki współczesnej; „dr Crews, podzieliwszy swą osobowość na dwunastu wyimaginowanych krytyków, bada *Puchatka* z punktu widzenia marksisty, Młodego Gniewnego, wyznawcy teorii Freuda, Nowego Krytyka, estety i innych". Natomiast Benjamin Hoff posłużył się w książce *The Tao of the Pooh* postaciami bohaterów Milne'a, aby za ich pośrednictwem zaprezentować podstawy cieszącej się ostatnio znacznym zainteresowaniem starożytnej chińskiej religii i filozofii — taoizmu.

Powstał film o Kubusiu, autorstwa, oczywiście! — Walta Disney'a. Autentyczne zabawki, które były własnością Christophera Milne'a i zainspirowały zarówno jego ojca, jak ilustratora Ernesta Sheparda, zostały w 1951 roku ubezpieczone na 50 000 dolarów i odbyły triumfalne tournée po bibliotekach i księgarniach Stanów Zjednoczonych. Ich repliki również dziś można kupić w sklepach. Do nabycia są również kubki i talerze z postaciami niedźwiadka i jego przyjaciół, koce, ręczniki, tapety do pokojów dziecinnych z reprodukcjami rysunków Sheparda. Aktorzy i piosenkarze nagrywają na taśmy i płyty fragmenty tekstu i mruczanki. Słowem — bardzo łatwo jest spotkać Kubusia Puchatka. Ale naprawdę radosne i wartościowe spotkanie może mieć miejsce tylko w naturalnym środowisku misia: na skraju Lasu, nad strumieniem, czy też w jego własnym mieszkaniu, gdzie do dziś dnia pędzi beztroskie i rozkosznie leniwe życie.

Wszystkie cytaty z książki
Jolanty Hartwig-Sosnowskiej:
Wyobraźnia bez granic. MAW 1987

Krzyś z nianią

Spotkałem Kubusia Puchatka na podwórku swojego dzieciństwa: szarym, smutnym i zaniedbanym. Dzięki Krzysiowi i opowieściom Puchatka postaci zamieszkujące to podwórko (dozorca, gołębiarz, stara panna itd.) podejmują wspólnie grę, bezinteresowną zabawę. Podwórko zmienia się w Stumilowy Las.

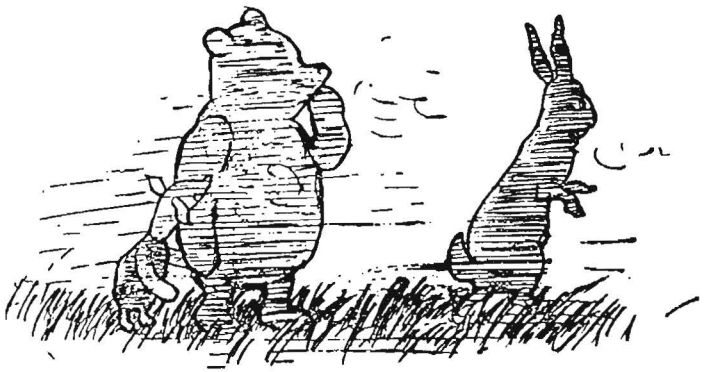

Ten spektakl dedykujemy dorosłym. Świadomie i z premedytacją. Dzieci też mogą go oglądać. Ale to spektakl o nas — DUŻYCH — którzy chwilami i potajemnie tęsknimy za niedojrzałością, za dzieciństwem. Za światem, w którym jeszcze mieliśmy ten cudowny dar — Wiarę Absolutną. Wiarę, że Kubuś Puchatek istnieje naprawdę.

Piotr Szczerski

PIOTR SZCZERSKI

urodził się w 1953 roku. Jest absolwentem Wydziału Filologii Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego i Wydziału Reżyserii warszawskiej PWST. W 1979 roku reaktywował Teatr 38 w Krakowie i prowadzi go do dziś. Wyreżyserował w nim kilkanaście spektakli, między innymi: *Becketta* (własny scenariusz na podstawie tekstów Becketta, 1979 rok), *Proces* Kafki (1981), *Hamleta* (1983), *Wariację Pinterowską* (własny scenariusz oparty na dramatach Pintera, 1985), *Kubusia Puchatka* (adaptacja tekstów A. A. Milne'a; inscenizacja z 1986 roku jest pierwowzorem przedstawienia w Teatrze Dramatycznym), *Fragmenty dramatyczne Samuela Becketta* (1987), *Audiencję* Havla (1988). Poza Teatrem 38 Piotr Szczerski pracował w Starym Teatrze w Krakowie (*Pamiętnik wariata* wg Gogola w 1985 roku i *Strategia dla dwóch szynek* Raymonda Cousse w 1988 roku) i w krakowskiej telewizji (*Namiętności* wg M. Hłasko w 1987 roku).

MAREK BRAUN

urodził się w 1962 roku. Ukończył Wydział Architektury Wnętrz ASP w Krakowie i Podyplomowe Studium Scenografii. Był asystentem Jerzego Juka-Kowarskiego w Starym Teatrze (*Portret* w reż. Jerzego Jarockiego). Projektował scenografię do *Strategii dla dwóch szynek* Cousse w reż. Piotra Szczerskiego, *Lekcji* Ionesco w reż. Eliny Lo Voi (oba przedstawienia w Starym Teatrze), *Mandatu* Erdmana w reż. Eugeniusza Korina w Teatrze im. Horzycy w Toruniu (za tę scenografię otrzymał nagrodę im. H. Morycińskiego na Festiwalu Teatrów Polski Północnej). Współpracował z teatrami w Jeleniej Górze, Tarnowie, Teatrem Nowym w Łodzi. Zajmuje się również malarstwem i rzeźbą.

JANUSZ FILICIAK

jest muzykiem i kompozytorem. Wraz z żoną założył w Krakowie grupę „Miniatury" prezentującą spektakle poezji śpiewanej.

Cena 75 zł

Organizator pracy artystycznej
Teresa Chybalska
Sekretarz literacki
Danuta Dąbrowska
Kierownik muzyczny
Katarzyna Nowakowska
Kierownik Biura Obsługi Widzów
Elżbieta Staręga
Kierownik techniczny
Janusz Ciarkowski
Światło
Leszek Zgoła
Brygadier sceny
Marek Kozłowski
Kierownik pracowni perukarskiej
Monika Koczanowicz, Urszula Tudek
Kierownik rekwizytorni
Jerzy Kawałek
Kostiumy wykonano pod kierownictwem
Genowefy Skrok i Wincentego Wtulicha
Kierownik pracowni malarskiej
Leszek Zalewski
Kierownik pracowni modelatorskiej
Jerzy Zalewicz
Kierownik pracowni szewskiej
Władysław Galiński
Kierownik pracowni stolarskiej
Bogdan Markiewicz
Kierownik pracowni tapicerskiej
Eugeniusz Nowak
Akustyk
Jolanta Boniecka
Piotr Chodakiewicz

Redakcja programu:
Danuta Dąbrowska
Opracowanie graficzne:
Michał Braniewski

Rysunki: Ernest Shepard
Zdjęcia z książki Christophera Milne'a
Zaczarowane miejsca

WDA — Zam. 1791. Nakł. 2000. U-100